

Nástup mladých sociálních podnikatelů

Tereza Klenorová

Termín „sociální ekonomika“ vzniká v 80. letech 20. století ve Francii v souvislosti s podepsáním Charty sociální ekonomiky. Subjekty sociální ekonomiky (sociální družstva, družstva, obecně prospěšné společnosti, ústavy, církve, občanská sdružení) vedle ekonomické činnosti naplňují také společensky prospěšné a environmentální cíle v dané komunitě.

Sociální ekonomika by měla adekvátně a inovativně reagovat na sociální potřeby lidí v daném místě. Zisk, který sociální podnik generuje, se investuje zpátky do podniku nebo místní komunity, cílem není jeho maximalizace, jak je tomu u ostatních komerčních subjektů. Sociální podniky fungují na principu rovných příležitostí, podpory zaměstnanosti, podpory občanské společnosti, filantropie a solidarity. Sociální podniky se také zabývají zaměstnáváním osob znevýhodněných na trhu práce, tedy osob se zdravotním postižením či onemocněním, sociálním vyloučením atd.

Kdo dnes v České republice vlastně sociálně podniká? Podle adresáře sociálního podnikání¹ existuje v České republice 196 sociálních podniků, z toho 44 na území Prahy. Sociální podniky získávají podporu Evropské unie, důležitou roli hraje Evropský sociální fond, který poskytuje nejrůznější finanční prostředky.

K sociálnímu podnikání jsou motivováni i mladí lidé z řad studentů, kteří mají chuť a zájem řešit určitý společenský nebo ekologický problém. V této oblasti je třeba zmínit soutěž Social Impact Award, která se koná jednou za rok. Soutěže se účastní několik set začínajících projektů, tzv. start-upů, do finále postupuje 10–12 projektů vybraných odbornou porotou, ve které zasedají profesionálové z ekonomické sféry: investoři, konzultanti, poradci nebo manažeři velkých firem. Musíme si totiž uvědomit, že sociální podnikání sice zapojuje sociálně znevýhodněné skupiny obyvatel, ale musí být ekonomicky udržitelné.

V Social Impact Award vítězí celkem čtyři projekty: tři z nich jsou vybrány odbornou porotou, jeden projekt je vybrán ve veřejném internetovém hlasování. Vítězné projekty získávají tři tisíce eur, které jsou použity na nastartování budoucího sociálního podniku.

V roce 2013 zvítězily v Social Impact Award dva velmi zajímavé projekty, a to Anthropictures a Pragulic.

1 <http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/cz/adresar-socialnich-podniku>

Anthropictures je studio nezávislého antropologického výzkumu. Tým Anthropictures se zabývá efektivní občansky orientovanou správou měst a obcí. Tematicky se zaměřuje na oblasti městského rozvoje, vytváří vzdělávací projekty, poskytuje konzultační služby a šíří povědomí o sociálních vědách. Zadavateli Anthropictures jsou nestátní neziskové organizace, občanské iniciativy a městské samosprávy a podle svých slov se nebrání ani spolupráci na mezinárodních projektech.

Anthropictures v tuto chvíli pracuje na komunitním monitoringu Plzeň 1 pro Plzeň — evropské hlavní město kultury 2015. V roce 2014 Anthropictures pracovalo na komunitním monitoringu pro Prahu 14. Mezi hlavní partnery Anthropictures patří platforma Ladíme Prahu institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy nebo sdružení Auto*mat prosazující lepší prostředí pro kvalitní život ve městě.

Pragulic neboli „Poznej Prahu očima lidí bez domova“ je sociální podnik, který organizuje komentované prohlídky pro širokou veřejnost. Zájemci mohou díky Pragulicu poznat a zažít svět lidí bez domova na vlastní kůži. Mohou se nechat provést nočním pražským podsvětím nebo navštívit pražský squat na Cibulce.

Pragulic se snaží pracovat s cílovou skupinou lidí bez domova kreativní cestou a netradičně. Díky průvodcům bez domova mění Pragulic zažité stereotypy týkající se tématu bezdomovectví; průvodcovství je pro zaměstnance Pragulicu zároveň forma terapie i zdroj stabilního finančního příjmu.²

Tento rok jsem měla možnost účastnit se finále Social Impact Award s projektem Zdrojovna, na kterém od listopadu 2013 s týmem kolegů pracujeme. Zabýváme se recyklací a znovuvyužíváním odpadu, zpracováváme nevyužité materiály a naše podporovatele s týmem lektorů učíme podle konceptu „do it yourself“, tzv. udělej si sám. V rámci našich workshopů pleteme, šijeme nebo rekonstruujeme rozbitý nábytek. V září otevíráme v Praze-Vršovicích první komunitní recyklační dílnu, v budoucnu bychom také rádi zaměstnávali sociálně znevýhodněné osoby. V Social Impact Award jsme sice nezískali hlavní cenu, soutěž nám ale velmi pomohla posunout se dál a náš nápad dostal díky přípravným workshopům jasnější kontury. O prázdninách máme možnost účastnit se v rámci Social Impact Award akceleračního programu s konzultanty z Prague Waterhouse Coopers, kteří nám pomáhají v oblastech marketingu, PR, práva, daní nebo financí, ve kterých nejsme jako studenti sociálních oborů příliš zblhlí.

Hlavní cenu si v Social Impact Award 2014 odnesl projekt Rekola — kola do ulic, zabývající se komunitním půjčováním a sdílením kol ve městě. Na druhém místě se umístil Inteligentní záchranný modul, který představil prototyp energeticky soběstačné zimní ubytovny pro lidi bez domova. Na třetím místě skončil projekt Ke kořenům, který se zabývá ekologickým pohřebnictvím a podporou pro pozůstalé. Ke kořenům citlivým způsobem upozorňuje na neoblíbené a ve společnosti často odsouvané téma smrti. Na projektu pracují studentky environmentalistiky, antropologie a sociální práce z Masarykovy univerzity v Brně, které si samy zkusily pracovat v pohřební službě, aby zjistily, jak neosobním způsobem probíhají přípravy pohřbů v České republice. Cenu veřejnosti si získal projekt Joy ride, který organizuje zájezdy pro hendikepované děti a mladistvé.

V mladé porevoluční generaci v České republice začíná čím dál tím více lidí angažovat, něco aktivně dělat pro českou společnost. Stále více se v Čechách hovoří o ob-

² <http://pragulic.cz/>

čanské společnosti a veřejném prostoru. Mladí lidé díky otevřeným hranicím sbírají inspiraci v ostatních evropských metropolích, například v Berlíně nebo Paříži. O sociální témata jako bezdomovectví, imigrace a zdravotní znevýhodnění se nezajímají pouze studenti sociálních oborů. Například za projektem Joy ride, jedním z vítězů v soutěži Social Impact Award 2014 (zájezdy pro hendikepované děti), stojí student Vysoké školy ekonomické. Inteligentní záchranný modul, pracující s cílovou skupinou lidí bez domova, je projekt studenta Technické univerzity Ostrava.

Sociální podnikání má v českém prostoru své oprávněné místo. Pracuje se na návrhu zákona o sociálním podnikání. TESSEA, tematická síť pro sociální ekonomiku, zpracovala analýzu legislativy pro sociální podnikání jiných zemí EU a zapracovala návrh sociálních podniků do zákona o zaměstnanosti a do jiných právních předpisů v České republice.³ Zákon o obchodních korporacích s účinností od 1. ledna 2014 nově definuje sociální družstvo.

Sociálním družstvem je družstvo, které soustavně vyvíjí obecně prospěšné činnosti směřující na podporu sociální soudržnosti za účelem pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob do společnosti s přednostním uspokojováním místních potřeb a využíváním místních zdrojů podle místa sídla a působnosti sociálního družstva, zejména v oblasti vytváření pracovních příležitostí, sociálních služeb a zdravotní péče, vzdělávání, bydlení a trvale udržitelného rozvoje.⁴

Domnívám se, že sociálních podniků bude v České republice čím dál tím více přibývat. Zamysleme se nad tím, kolik takových firem v hlavním městě již funguje, od kaváren (Kavárna Mezi řádky, Café na půl cesty) po komunitní zahrady a kompostování (Kokoza).

Možná se nám někdy může stát, že si při návštěvě sociálního podniku ani nevšimneme, že se jedná o podnik sociální. A to je přeci vynikající ukázka toho, že se v české společnosti mění pohled na osoby se sociálním nebo zdravotním hendikepem. Popularita takových podniků stále stoupá a občany přitahuje. Sociální podnikání je alternativa, která se bude v České republice stále vyvíjet, podobně jako v dalších evropských zemích.

Bc. Tereza Klenorová je studentkou Katedry sociální práce a vedoucí ekologicko-sociálního projektu Zdrojovna.

3 <http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/cz/novinky/810-navrh-na-zpracovani-socialnich-podniku-do-legislativy>

4 Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích